

Suomen Kansanopistoyhdistys
Finlands Folkhögskolförening

Eduskunta Sivistysvaliokunta

Asia: VNS 1/2020 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021-2024

Koronavirustilanteeseen liittyvät toimet

Selonteossa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021-2024 todetaan, että hallitus on päättänyt vuoden 2020 ensimmäisissä lisätalousarvioissa määräaikaista ja kohdennetuista toimenpiteistä mm. koronaviruksen terveydellisten ja taloudellisten vaikutusten torjuntaan. Hallitus linjasi vapaan sivistystyön määrärahalisäyksestä vuoden 2020 kolmanteen lisätalousarvioesitykseen sekä säädosmuutoksista, joilla voidaan välttää epidemian kauaskantoiset vaikutukset vapaan sivistystyön koulutuksen rahoitukseen. Suomen Kansanopistoyhdistys pitää linjauksia erittäin keskeisinä toimina suomalaisen sivistystyön toimintakyvyn turvaamisessa.

Lähiopetuksesta luopuminen aiheuttaa kansanopistoille huomattavia menetyksiä opiskelijamaksuissa, koska opetuksen lisäksi asuntola- ja ruokailutoimintaa on jouduttu keskeyttämään. Kaikkea koulutusta ei ole voitu keväällä 2020 järjestää etäopetuksena koulutuksen luonteen ja säädösteiden vuoksi. Koronavirusepidemian takia myös kesän koulutuksia ja toimintoja joudutaan perumaan oppilaitoksissa. Kansanopistoilla on perinteisesti runsaasti toimintaa kesäaikana. Kansanopistoyhdistys on selvittänyt opiskelijamaksuihin tehtyjen ja tehtävien muutosten taloudellisia vaikutuksia. **Ajalla 18.3.-31.5. vaikutus opiskelijamaksujen vähenemänä on 2,8 M € ja ajalla 1.6-30.8. hieman yli 4 M €. Vuoden 2020 kolmannessa lisätalousarviossa on syytä huomioida kevät- ja kesäkauden menetykset opiskelijamaksutuotoissa. Suomen Kansanopistoyhdistys esittää, että kolmannessa lisätalousarviossa vuodelle 2020 tulee kohdentaa kansanopistoille 6,8 miljoonaa euroa tähän tarkoitukseen. Opiskelijamaksumenetykset tulee kompensoida oppilaitoksille kohdennettavana lisärahoituksena nopeasti, jotta pitkäkestoisilta vaikutuksilta vältytään.**

Kansanopistoilla ja niiden ylläpitäjillä on maksullista palvelutoimintaa, jonka avulla rahoitetaan oppilaitoksen toimintaa valtionosuuden kattaessa laskennallisesti 57%. Kansanopistojen maksullinen palvelutoiminta koostuu esimerkiksi tilojen vuokraamisesta sekä majoitus-, ruokailu- ja koulutus- ja kokouspalvelujen myynnistä. Maksullisen palvelutoiminnan tuottojen menetyksellä on huomattava vaikutus kansanopistojen toimintaan. **Maksullisen palvelutoiminnan tappiot ovat selvityksen mukaan 5M€. Kansanopistoyhdistys pitää tärkeänä, että kansanopistojen maksullisen palvelutoiminnan menetykset voidaan huomioida lisätalousarviossa. Kansanopistojen opiskelijamaksumenetykset ja maksullisen palvelutoiminnan menetykset ovat yhteensä selvityksen perusteella 11,8 M€. Nämä menetykset tulee huomioida vuoden 2020 kolmannessa lisätalousarviossa. Poikkeuksellisen aikana tulee huolehtia siitä, että suomalaisen sivistystyön toimintaedellytykset säilyvät.**

Oppivelvollisuuden laajentaminen

Selonteossa julkisen talouden suunnitelmasta todetaan, että hallitusohjelman mukaisesti oppivelvollisuusikä korotetaan 18 ikävuoteen ja samalla toteutetaan maksuton toisen asteen koulutus. Kansanopistoyhdistys pitää erinomaisen hyvänä, että oppivelvollisuutta voi suorittaa monimuotoisesti ja siinä voidaan huomioida kunkin oppijan tarpeet. Luonnosten mukaisesti oppivelvollisuutta perusasteen jälkeen voisi suorittaa ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen lisäksi kansanopistojen pitkillä linjoilla. Kansanopistojen tarjoaman koulutuksen opetussuunnitelman perustetyö on jo käynnistetty ja se etenee hyvin. Oppivelvollisuuden laajentamisen kustannusarvion taustalla olevassa laskelmassa on esitetty, että oppivelvollisuutta suorittavien määrä kansanopistojen pitkillä linjoilla rajataan 650 opiskelijaan ja kustannusarvioksi on määritelty 3,5 M€. Opiskelijamäärärajoitusta perustellaan nykyisellä alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden määrällä. Katsomme, että raja ei ole perusteltu. Kansanopistojen tehtävä on tunnistettu hallitusohjelmassa ja se tulisi tunnistaa myös uudistuksen toteuttamisvaiheessa. Laskelmat perustuvat siihen, että tähän tehtävään käytetään pelkästään olemassa olevia opiskelijaviikkoja. Tilanteessa, jossa kansanopistot tuottavat yli 20 % enemmän viikkoja, joihin ne saavat valtionosuuden.

Kansanopistoyhdistyksen laatiman selvityksen mukaan 61 kansanopistoa on kiinnostunut järjestämään oppivelvollisuuskoulutusta. Kansanopistoilla on valmius ottaa tähän koulutukseen 2231 opiskelijaa, joista 1765

opiskelijalle on asuntolapaikka. Kansanopistojen vapaan sivistystyön pitkiä linjoja ja sisäoppilaitosmuotoista oppimisympäristöä voidaan hyödyntää aiempaa laajemmin vastattaessa erilaisten oppijoiden tarpeisiin. Tämä mahdollisuus tulisi hyödyntää täysimääräisesti. **Kansanopistot voivat tarjota oppivelvollisuuden rakentamiseen valtakunnallisen palvelumallin ja opiskelijamäärän tulee olla palvelutarpeen mukaan määriteltävissä. Tehtävään tulee kohdentaa myös uutta rahoitusta ja opiskelijaviikkoja (suoritteita). Jotta kansanopistot voisivat tarjota 1 000 opiskelijalle vuoden mittaisen koulutuksen, tulisi tehtävään kohdentaa vuonna 2021 5 M€ ja vuosina 2022-2024 kunakin vuonna 10 M€.**

Onnistunut kotoutumisen reitti turvattava

Julkisen talouden suunnitelmassa mainitaan, että työllisyyden edistämiseen liittyvänä toimenpiteenä osoitetaan kehyskaudella vuosittain 2 milj. euroa perhevapaalla olevien luku- ja kirjoitustaidon sekä perustaitojen parantamiseen.

Lisärahoitus kotona lapsia hoitavien vanhempien luku- ja kirjoitustaidon koulutukseen ja perustaitojen parantamiseen lisää kotoutumisajan ylittäneiden mahdollisuuksia osallistua koulutukseen. Kansanopistoyhdistys pitää tätä tärkeänä. Kansanopistot järjestävät laajasti koulutusta maahanmuuttajille. Vuoden 2018 alusta voimaan tulleen vapaan sivistystyön lakimuutoksen tavoitteena oli, että vapaan sivistystyön valtionosuusrahoituksella järjestettävään maahanmuuttajien kotoutuskoulutukseen ja ohjaukseen saadaan 100% rahoitus. Vuodelle 2020 varatulla rahoituksella katetaan kuitenkin vain opiskelijamaksujen osuus eli 43% suoritteesta. Koulutuksen järjestäminen on siten tällä hetkellä riippuvaista siitä, missä määrin ylläpitäjä voi vähentää muuta vapaan sivistystyön koulutusta järjestääkseen maahanmuuttajille suunnattua koulutusta. **Selonteossa julkisen talouden suunnitelmaksi ei edelleenkään tunnisteta tarvetta vapaan sivistystyön oppilaitosten maahanmuuttajakoulutuksen täysimääräiselle rahoittamiselle. Kansanopistojen osalta suoritteita varten tulisi osoittaa 4,6 M€ lisärahoitusta, jotta lakiuudistuksen tavoite toteutuisi ja onnistuneeksi todettu kotoutumisen reitti turvattaisiin.**

Jatkuva oppiminen mahdollistettava kaikille

Osaajapulaan vastaamiseen liittyviä jatkuvan oppimisen nopeavaikutteisia toimia varten siirretään työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta 10 milj. euroa vuosina 2023 ja 2024 opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle.

OECD-raportissa ja jatkuvan oppimisen uudistuksessa vapaan sivistystyön oppilaitokset, kansanopistot on tunnistettu toimijoina, jotka voivat tavoittaa henkilöitä, jotka muuten eivät osallistu koulutukseen ja tarjota matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia. Ne voivat tarjota esimerkiksi opintoja, jotka tukevat työttömien koulutusvalmiuksien parantamista ja ylläpitämistä, heikon pohjakoulutuksen omaavien henkilöiden tietotaidon kohottamista sekä heikkojen perus/digitaalisten taitojen parantamista. Valtio on myöntänyt vapaan sivistystyön oppilaitoksille kahtena vuonna avustuksia perustaitoja ja työllistymisedellytyksiä tukeviin koulutuksiin. Tavoitteena on työllistymisedellytysten parantuminen sekä perustaitotason nostaminen ja taitojen päivittäminen digitaaliseen aikaan. Tehtävä on pitkäkestoinen ja rahoituksen tulisi mahdollistaa pitkäjänteinen koulutuksen suunnittelu, resurssointi ja toteuttaminen.

Sivistys-Suomessa korkeakoulututkinto tarvitaan yhä useammalle. Kansanopisto-opinnot kehittävät opiskeluvalmiuksia ja nopeuttavat jatko-opintoja. Joustava pääsy korkeakouluopintoihin pitää turvata, kun korkeakoulujen valintajärjestelmiä kehitetään. Suomen Kansanopistoyhdistys esittää, että osana korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmaa kansanopistoihin luodaan lukuvuodelle 2021-2022 yhteensä 500 opetuksen osalta maksutonta opiskelijapaikkaa. Tätä varten kohdennetaan opintoseteliavustuksia tarkoitukseen 2 M€.

Kansanopistoyhdistys pitää tärkeänä, että kansanopistoilla on riittävät taloudelliset toimintaedellytykset ja ne voivat tulevaisuudessakin vastata erilaisiin sivistystarpeisiin tukien osaamistason nostamista, osallisuutta, aktiivista kansalaisuutta, monikulttuurisuutta ja kestävää kehitystä.

Helsingissä 29.4.2020

Kansanopistoyhdistyksen hallituksen puolesta,

Helena Ahonen
puheenjohtaja

Tytti Pantsar
toiminnanjohtaja